

Conférence des Cours constitutionnelles européennes
Conference of European Constitutional Courts
Konferenz der europäischen Verfassungsgerichte
Конференция Европейских Конституционных Судов

**JUSTIȚIA CONSTITUȚIONALĂ:
FUNȚII ȘI RAPORTURILE CU CELELALTE
AUTORITĂȚI PUBLICE**

*Raport național pentru cel de-al XV^{lea} Congres al Conferinței
Curților Constituționale Europene, prezentat de
Tribunalul Constituțional al Spaniei*

I. RAPORTURILE CURȚII CONSTITUȚIONALE CU PARLAMENTUL ȘI GUVERNUL

- 1. Rolul Parlamentului (eventual al Guvernului) în procedura de numire a judecătorilor la instanța de contencios constituțional. După numire, aceeași autoritate îi poate revoca pe judecătorii instanței constituționale? Care sunt motivele / temeiurile unei asemenea revocări?**

Cei doisprezece magistrați ai Tribunalului Constituțional spaniol sunt numiți de Rege, la propunerea a patru organe constituționale, și anume: Parlamentul desemnează opt judecători, dintre care patru – Congresul Deputaților și alți patru - Senatul; Guvernul desemnează doi judecători, iar ceilalți doi sunt desemnați de Consiliul General al Puterii Judecătorești (art. 159 din Constituția spaniolă).

Mandatul magistraților este de nouă ani, fără posibilitatea realegerii imediate, exceptând cazul în care au exercitat funcția pentru o perioadă de mai puțin de trei ani (art.16.4 din Legea organică a Tribunalului Constituțional, în continuare notată **LOTC**). Constituția stabilește că Tribunalul se reînnoiește cu o treime din judecătorii săi, din trei în trei ani. Ordinea de înnoire (după efectuarea tragerii la sorți, menționată în dispoziția tranzitorie no.9 din Constituția Spaniei) este următoarea: Camera Deputaților; Guvernul și Consiliul General al Puterii Judecătorești; Senatul. De la crearea Tribunalului Constituțional, în 1980, cea de-a noua înnoire parțială urmează a fi efectuată de Senat, în ianuarie 2011.

Magistrații Tribunalului Constituțional sunt inamovibili. Ei nu pot fi eliberați din funcție decât pentru unul dintre motivele precizate de Legea organică (art. 23.1 din LOTC). Mai mult, dacă încetarea mandatului nu se datorează expirării termenului pentru care a fost acordat, decesului sau demisiei, oricare alt motiv trebuie constatat numai prin decizia Tribunalului însuși. Plenul, format din toți magistrații, cu excepția celui interesat, va decide cu majoritate simplă în cazurile de incapacitate sau de incompatibilitate survenite, respectiv cu o majoritate de trei pătrimi din numărul membrilor săi în cazul când magistratul nu s-a achitat cu diligență de îndatoririle specifice funcției, nu a respectat demnitatea funcției sau a fost declarat responsabil civilmente pentru o faptă dolozivă ori a fost condamnat pentru o faptă săvârșită cu intenție sau culpă gravă (art. 23.2 din LOTC).

În consecință, nici o autoritate străină de Tribunal nu poate revoca un membru al Tribunalului Constituțional, pentru niciun fel de motiv.

- 2. În ce măsură instanța de control constituțional are autonomie financiară – în stabilirea și administrarea bugetului de cheltuieli?**

Tribunalul Constituțional spaniol beneficiază de autonomie bugetară. Bugetul său este inclus, ca secțiune independentă, în bugetul general de Stat. Concret, acesta constituie

secțiunea 04 a capitolului de cheltuieli din bugetul general. Bugetul anului 2010, aprobat prin Legea 26/2009 din 23 decembrie, i-a alocat Tribunalului fonduri până la plafonul de 27.686.970 Euro.

Bugetul este stabilit de către Tribunal, în exercitarea autonomiei sale de organ constituțional. După ce Plenul Tribunalului aprobă proiectul de buget pentru fiecare exercițiu, acesta este transmis Ministerului Economiei și Finanțelor în vederea includerii sale în proiectul legii bugetului general de stat, care se supune aprobării celor două Camere ale Parlamentului (Cortes Generales).

Comisia de Buget a Camerei Deputaților îl convoacă la audiere pe Secretarul general al Tribunalului Constituțional, pentru ca acesta să ofere explicații asupra oricăror probleme de buget susceptibile de a fi puse sub semnul îndoielii.

Execuția bugetului Tribunalului Constituțional intră în atribuțiile Secretarului general, asistat de personalul tehnic, între care trebuie amintiți Directorul financiar și Auditorul Tribunalului. Toți aceștia își desfășoară activitatea sub conducerea Președintelui și în acord cu directivele stabilite în acest sens de către Plen. Secretarul general îi revine și misiunea de a proceda la închiderea conturilor bugetare, informând Plenul în mod corespunzător. Prin intermediul sistemului general de conturi publice, organul de control extern (Curtea de Conturi) ia cunoștință de rezultatele încheierii exercițiului bugetar.

Toate cifrele pot fi consultate în rapoartele anuale ale Tribunalului, care sunt afișate pe site-ul de Internet (www.tribunalconstitucional.es). Execuția bugetară pe anul 2009, prezentând cele mai recente date disponibile, este sintetizată în tabel, pe diferitele capitole bugetare:

Capitol bugetar	Credite alocate	Cheltuieli angajate	Grad de execuție
Capitolul 1	17.820.870,00	15.794.014,56	88,63%
Capitolul 2	6.174.550,00	5.556.858,60	90,00%
Capitolul 4	957.500,00	147.185,81	15,37%
Capitolul 6	2.566.000,00	2.407.315,32	93,82%
Capitolul 8	48.000,00	33.800,00	70,42%
Total	26.270.670,00	21.758.979,73	86,84%

3. Poate fi modificată legea de organizare și funcționare a instanței constituționale de către Parlament, însă fără consultarea acesteia?

Legea care guvernează Tribunalul Constituțional, menționată la art.165 din Constituție, a fost adoptată în baza Legii organice 2/1979 din 3 octombrie (Monitorul Oficial, JOE 5.10). Ea a fost modificată în opt rânduri, după cum urmează:

- 1) Legea organică 8/1984 din 26 decembrie (Monitorul Oficial 28.12), care a reglementat regimul recursului în cazul obiectoarelor de conștiință față de serviciul militar, potrivit prevederilor constituționale (art.30.2 din Constituția Spaniei), a instituit o derogare de la recursul *de amparo* direct ce fusese stabilit prin art.45 din LOTC;
- 2) Legea organică 4/1985 din 7 iunie (Monitorul Oficial 8.06) a desființat recursul prealabil de neconstituționalitate (capitolul doi al Titlului VI din LOTC);
- 3) Legea organică 6/1988 din 9 iunie (Monitorul Oficial 11.06) a modificat formele de admitere a recursului *de amparo* (art. 50 și art. 86.1 din LOTC);
- 4) Legea organică 7/1999 din 21 aprilie (Monitorul Oficial 22.04) a creat un nou tip de procedură: soluționarea conflictelor în apărarea autonomiei locale;
- 5) Legea organică 1/2000 din 7 ianuarie (Monitorul Oficial 10.01) a extins termenul de formulare a recursului de neconstituționalitate în cazul angajării de negocieri între Stat și o Comunitate Autonomă, în vederea rezolvării divergențelor, astfel încât să se poată evita inițierea unui recurs (art. 33 din LOTC);
- 6) Legea organică 6/2007 din 24 mai (Monitorul Oficial 25.05) a modificat numeroase prevederi atât în plan instituțional, cât și organizatoric și procedural, inclusiv prin introducerea de noi reglementări referitoare la admiterea recursurilor *de amparo*;
- 7) Legea organică 1/2010 din 19 februarie (Monitorul Oficial 20.02) i-a atribuit Tribunalului Constituțional competența de a judeca recursuri împotriva normelor fiscale interne ale teritoriilor din Álava, Guipúzcoa și Vizcaya, precum și a chestiunilor de natură pre-judicială ridicate de organele jurisdicționale în legătură cu validitatea prevederilor în cauză; prin aceeași lege s-au instituit și conflictele în apărarea autonomiei interne a teritoriilor istorice din Comunitatea Autonomă a Țării Bascilor;
- 8) Legea organică 8/2010 din 4 noiembrie (Monitorul Oficial 5.11) a modificat durata mandatului magistraților în cazul întârzierii procedurii de înnoire a Tribunalului (art.16.5 din LOTC).

Toate aceste modificări au fost antamate printr-un proiect de lege corespunzător, elaborat de Ministerul Justiției și aprobat de Consiliul de Miniștri, ele fiind supuse analizei și aprobării de către Camerele Parlamentului, în conformitate cu procedura legislativă aplicabilă legilor organice și care, spre deosebire de cele ordinare, necesită o majoritate absolută în Congres (Camera Deputaților) cu ocazia votului final asupra

proiectului în ansamblu (art.81 din Constituția Spaniei). Avizul Tribunalului Constituțional nu a fost solicitat în privința niciunei modificări, după cum niciunul dintre aceste proiecte de lege nu a făcut obiectul unor consultări de natură oficială.

Dimpotrivă, reformele aduse recursului *de amparo* în 1988 și în 2007 au fost prezentate în expunerea de motive la proiectul de lege sau în cursul dezbaterilor parlamentare drept răspuns la îndoielile exprimate de Tribunalul Constituțional, îngrijorări puse în evidență, de ex., în discursul Președintelui Tribunalului din data de 1 octombrie 1986, cu prilejul manifestărilor la cea de-a șasea aniversare de la crearea Tribunalului sau în discursul Președintei Tribunalului din 12 iulie 2005, cu ocazia celebrării a 25 de ani de existență a Tribunalului Constituțional.

4. Instanța constituțională are competența verificării constituționalității regulamentelor de organizare și funcționare a Parlamentului, respectiv Guvernului?

Da. Tribunalul Constituțional spaniol are competențe de control asupra regulamentelor parlamentare, atât cele ale Cortes Generales (Camera Deputaților și Senatul), cât și ale Adunărilor Legislative ale celor 17 Comunități Autonome. Acest lucru este prevăzut în mod expres de Legea organică a Tribunalului Constituțional, la art.27.2, literele d) și f).

Fiecare Cameră își aprobă și își modifică propriul regulament de organizare și de funcționare (art. 72 din Constituția Spaniei și prevederile corespunzătoare din diferitele Statute de autonomie). În plus, Camera Deputaților și Senatul trebuie să aprobe, în comun, un Regulament al Parlamentului prin care să se reglementeze actele ce se adoptă în comun de cele două Camere, însă acesta se lasă încă așteptat.

În dreptul spaniol, regulamentele parlamentare au valoare sau putere de lege. Din acest motiv, ele nu pot fi contestate în fața instanțelor judecătorești de drept comun, ci exclusiv la Tribunalul Constituțional. Organele judiciare sunt competente să judece chestiunile contencioase ale Parlamentului în materie de personal, de administrare a patrimoniului și de gestiune patrimonială, precum și litigiile în materie de proprietate sau de răspundere patrimonială (art.9, 22 și art.24 din Legea organică a Puterii Judecătorești, adoptată în condițiile Legii organice 6/1985 din 1 iulie, în continuare notată LOPJ; art. 1.3 din Legea 29/1998 din 13 iulie, pentru reglementarea jurisdicției de contencios administrativ). Actele susceptibile de a fi contestate sunt cele aprobate de organele de conducere și de administrare ale Camerelor legislative, în aplicarea legislației și a regulamentelor parlamentare, însă niciodată ele însele în mod direct, fără ca prin aceasta să se aducă atingere posibilității instanțelor judecătorești de a ridica excepția de neconstituționalitate a regulamentului parlamentar aplicat. Actele parlamentare ce pot fi supuse controlului instanțelor judecătorești sunt cele care produc efecte juridice față de terți, alții decât membrii Parlamentului: personalul

instituției, furnizorii de servicii etc., nu însă și actele interne de organizare și funcționare a Camerei (*interna corporis*).

La rândul său, Tribunalul Constituțional exercită controlul asupra regulamentelor parlamentare pe calea recursului sau a chestiunii de neconstituționalitate: (Decizia TC 101/1983 din 18 noiembrie). În practică, Tribunalul a judecat contestații formulate de grupări ale minorității politice (50 de deputați sau de senatori) sau ca urmare a unor litigii între Stat și Comunitățile Autonome. Astfel, el a verificat regulamentele Congresului (Camera Deputaților) (Deciziile TC 101/1983 din 18 noiembrie; 119/1990 din 21 iunie), ale Senatului (Deciziile TC 90/1985 din 22 iulie; 205/1990 din 13 decembrie) și ale numeroaselor Adunări ale Comunităților Autonome (de ex., ale Navarrei: Deciziile TC 28/1984 din 28 februarie sau 141/1990 din 20 septembrie; ale provinciei Galicia: Decizia TC 226/2004 din 29 noiembrie). De asemenea, Tribunalul a examinat Statutul personalului Camerelor Parlamentului (Deciziile TC 139/1988 din 8 iulie; 121/1997 din 1 iulie).

Nu este posibil a se contesta regulamente parlamentare pe calea recursului *de amparo*: Legea organică a Tribunalului Constituțional limitează recursurile în materie de protecție parlamentară la cele formulate împotriva „deciziilor sau actelor care nu au putere de lege” (art. 42 din LOTC). Această cale, inițiată în mod normal de deputați sau grupuri parlamentare aparținând minorității, permite controlul asupra hotărârilor adoptate de către Camere sau organele de conducere ale acestora: neadmiterea unor propuneri legislative sau a altor acte fără putere de lege, întrebări și interpelări, atribuții ale comisiilor, formarea de grupuri mixte etc.

Într-o situație intermediară, ambiguă, se regăsesc hotărârile regulamentare adoptate de către Președinții Camerelor sau de alte organe de conducere, cum ar fi Biroul permanent sau Comitetul Purtătorului de cuvânt. Este vorba de hotărâri care servesc la interpretarea regulamentelor parlamentare sau, în cazuri extreme, la complinirea unor lacune, până la momentul revizuirii acestora. Începând cu Deciziile TC 118/1988 din 20 iunie și 119/1990 din 21 iunie, în jurisprudență s-a statuat că acest tip de acte poate forma obiect al controlului în contenciosul de protecție constituțională. Tribunalul Constituțional garantează că prevederile în cauză nu constituie o inovație sau o contradicție în raport cu conținutul regulamentului pe care acestea se limitează formal să-l interpreteze sau să-l integreze: nu este licit ca Președintele sau alte organe de conducere să modifice dispozițiile regulamentului ori să se substituie Plenului Camerei, în competența de reglementare a propriei sale organizări și funcționări.

5. Controlul de constituționalitate: specificați tipul / categoriile de acte asupra cărora se exercită controlul.

În procedurile controlului abstract de constituționalitate, atât în cadrul unui recurs, cât și al unei chestiuni de neconstituționalitate, Tribunalul verifică conformitatea cu Constituția a „legilor, dispozițiilor din regulamente sau a actelor având putere de

lege” ori, într-o exprimare sintetică, a oricărei „norme cu rang de lege” (art.31 și art. 35.1 din LOTC). Aceeași lege specifică în detaliu tipurile de acte legislative ce pot fi declarate neconstituționale (art.27.2 din LOTC):

- a) Statutele de autonomie și celelalte legi organice.
- b) Alte legi, dispoziții din regulamente și acte de stat cu putere de lege. În cazul decretelor legislative, care sunt dispoziții cu putere de lege adoptate de Guvern în baza delegării acordate de Parlament, se înțelege că Tribunalul își exercită competența fără a aduce atingere atributelor de control aparținând instanțelor judecătorești de drept comun (art. 82 din Constituție).
- c) Tratatelor internaționale.
- d) Regulamentele Camerelor și ale Cortes Generales (Parlamentul).
- e) Legile, actele și prevederile regulamentare cu putere de lege adoptate de Comunitățile Autonome, cu aceeași excepție menționată la pct. b), privind cazurile de delegare legislativă.
- f) Regulamentele Adunărilor legislative ale Comunităților Autonome.

Totodată, Tribunalul spaniol controlează constituționalitatea legilor și în cadrul celorlalte proceduri constituționale. În recursurile *de amparo*, Legea sa organică prevede că atunci când recursul este susceptibil de a fi admis pe motiv că legea aplicată încalcă drepturi fundamentale sau libertăți publice, completul de judecată va înainta chestiunea spre a fi decisă de către Plen (art.55.2 din LOTC, modificată în 2007; Deciziile TC 41/1981 din 18 decembrie; 202/2002 din 28 octombrie). Lucrurile se petrec asemănător în cazul conflictelor de competență între Stat și o Comunitate Autonomă: dacă acea competență a fost atribuită prin lege sau printr-o normă cu rang de lege, Tribunalul îi verifică valabilitatea. Singura condiție este ca procedura să se desfășoare conform celor stabilite pentru recursul de neconstituționalitate, cu audierea părților implicate, respectiv a autorităților legislative și guvernamentale (art.67 din LOTC; Deciziile TC 5/1987 din 27 ianuarie; 45/1991 din 28 februarie).

- 6. a) Parlamentul și Guvernul, după caz, procedează de îndată la modificarea legii (respectiv a actului declarat neconstituțional) în sensul punerii de acord cu legea fundamentală, potrivit deciziei instanței de contencios constituțional. Care este termenul stabilit în acest sens? Există și o procedură specială? În caz contrar, specificați alternativele. Exemplificați.**

Prin decizia de constatare a neconstituționalității unei legi se declară, în general, nulitatea prevederilor contrare Constituției (art.39.1 din LOTC). Această declarație de nulitate are putere de lucru judecat; ea obligă toate puterile publice și produce efecte generale de la data publicării în Monitorul Oficial de Stat (art.38.1 din LOTC).

Toate deciziile Tribunalului Constituțional se publică în Monitorul Oficial (art. 164.1 din Constituția Spaniei). Legea organică precizează că ele vor fi publicate în termen de treizeci de zile de la data pronunțării (art. 86.2 din LOTC).

În consecință, când Tribunalul își exercită funcția de „legiutor negativ” nu este necesară modificarea legii declarate neconstituțională: articolele sau părțile de articol neconstituționale sunt nule prin efectul direct al deciziei Tribunalului Constituțional. Este un lucru normal, după cum o dovedesc câteva decizii ce pot fi citate cu titlu de exemplu: cea referitoare la nulitatea unor dispoziții din Legea privind protecția siguranței cetățenilor (Decizia TC 341/1993 din 18 noiembrie), care a condus la demisia Ministrului de Interne, cel care promovase legea; decizia prin care s-a declarat nulă o mare parte din legislația de Stat în materie de urbanism (Decizia TC 61/1997 din 20 martie); sau cea prin care s-au declarat nule o serie de prevederi ale noului Statut de Autonomie al provinciei Catalonia (Decizia TC 31/2010 din 28 iunie). După cum afirma, între altele, Decizia TC 54/2002 din 27 februarie (F J 8), „declararea nulității unei norme legale ... trebuie considerată drept o formă adecvată de reparație sau de rezolvare a situației de neconstituționalitate constatată și declarată de către acest Tribunal, al cărei efect imediat este nulitatea prevederii neconstituționale, motiv pentru care ea este definitiv exclusă din sistemul juridic (Decizia TC 19/1987 din 17 februarie, F J 6) și, de aici, este ținută ca inaplicabilă de la data publicării declarației de nulitate în Monitorul Oficial (Decizia TC 45/1989 din 20 februarie, F J 11)”.

Incertitudini vor apărea totuși atunci când neconstituționalitatea legii nu poate fi remediată prin simpla ei anulare sau când neconstituționalitatea nu vizează textul legii, ci interpretarea dată de organele judiciare.

Cu începere de la Decizia TC 45/1989 din 20 februarie, în jurisprudența constituțională se susține că declararea neconstituționalității unei dispoziții legale nu este întotdeauna necesarmente conjugată cu declararea nulității sale. Aceasta întrucât „motivul neconstituționalității prevederii nu rezidă într-o determinare textuală, oricare ar fi ea, ci într-o omisiune” (în același sens, Deciziile TC 222/1992 din 11 decembrie, F J 7; 96/1996 din 30 mai, F J 22; 235/1999 din 20 decembrie, F J 13; 138/2005 din 26 mai, F J 6; 236/2007 din 7 noiembrie, F J 17; 120/2010 din 24 noiembrie, F J 6; sau 131/2010 din 2 decembrie, F J 6).

Cazul cel mai frecvent de simplă neconstituționalitate a legii se naște cu constatarea unei încălcări a principiului egalității în fața legii, prin aceea că tratamentul juridic diferit instituit de legea supusă controlului contravine art.14 din Constituție; cu toate acestea, este posibil ca legea să reglementeze o materie în mod diferențiat, cu condiția ca aceasta să nu implice o inegalitate lipsită de orice justificare obiectivă și rezonabilă. Așa s-a statuat, de ex., în Decizia TC 45/1989, care a declarat că Legea din 1978 privind impozitul pe venit al persoanelor fizice discriminează cuplurile matrimoniale în raport cu alte uniuni familiale; Decizia TC 222/1992, care a declarat că Legea contractelor locative imobiliare din 1964 discriminează cuplurile care

coabitează în regim matrimonial, deoarece nu le recunoștea un drept de a se subroga în abitație în urma decesului locatarului, drept pe care, dimpotrivă, legea îl recunoștea soțului acestuia; sau Decizia TC 236/2007, care a declarat că Legea străinilor din 2000 nu îi poate împiedica în mod absolut pe străinii aflați ilegal în Spania de a-și exercita dreptul de întrunire, de asociere și de a se organiza în sindicate, dar că nici nu este obligatoriu ca aceștia să fie puși pe picior de egalitate cu imigranții care au obținut un permis de ședere în Spania, în ceea ce privește beneficiul acestor drepturi constituționale.

Alte cazuri de neconstituționalitate, dar fără declarație de nulitate, au fost constatate în legislația privind Statutul Comunităților Autonome. Decizia TC 96/1996 a apreciat că Legea din 1988 referitoare la disciplina și controlul instituțiilor de credit nu respectă Constituția și respectivele Statute de autonomie, deoarece nu recunoștea competența Comunităților Autonome, autori ai recursului, asupra instituțiilor financiare în cauză; îi revenea, totuși, legiuitorului la nivel de Stat să determine atribuțiile autorităților de stat și autonome asupra diferitelor instituții financiare, ceea ce trebuia făcut cu prilejul adoptării legislației de bază în materie de credite și bănci, adaptat la interesele generale.

În toate aceste cazuri, decizia se limitează să declare neconstituționalitatea legii, ceea ce implică două consecințe: prima, că ea nu poate fi aplicată, în cuprinsul său literal, de către organele judecătorești; a doua, că ea trebuie revizuită de către legiuitor pentru a pune textul în acord cu Constituția. Într-un astfel de caz, neconstituționalitatea prevederii trebuie corectată de legiuitor, în exercitarea libertății sale de configurare normativă, derivată din poziția sa constituțională și, în ultimă instanță, a libertății sale democratice specifice (Deciziile TC 96/1996 din 30 mai, F J 23, și 236/2007 din 7 noiembrie, F J 17).

Nu există dispoziții legale specifice care să reglementeze asemenea cazuri excepționale de legi neconstituționale, care însă nu sunt declarate nule. Dispozițiile introduse prin proiectul redactat de Guvern, care ar fi urmat să se concretizeze prin Legea organică 6/2007, n-au dus la niciun rezultat: Parlamentul a preferat să nu modifice prevederile Legii organice a Tribunalului Constituțional, lăsate nemodificate la acest punct față de textul inițial adoptat în 1979.

Prin urmare, nu există termene legale care să reglementeze intervalul de care dispune legiuitorul pentru modificarea legii declarate neconstituțională, în vederea punerii ei în acord cu Constituția. Deciziile instanței constituționale s-au mărginit să-i solicite să acționeze „într-un termen rezonabil” (de ex., Deciziile TC 96/1996 din 30 mai, F J 23, și 236/2007 din 7 noiembrie, F J 17). Toate acestea fără a aduce atingere unui eventual control de constituționalitate asupra viitoarelor prevederi legislative, care ar fi iarăși de competența Tribunalului Constituțional.

Decizia TC 195/1998 din 1 octombrie constituie un caz particular. Ca regulă generală, „Legea organică nu autorizează acest Tribunal, spre deosebire de situația din alte

sisteme [făcând aluzie la Austria, Germania și alte sisteme similare], să amâne sau să prelungească momentul la care nulitatea să devină efectivă” (Decizia TC 45/1989 din 20 februarie, F J 11). Cu toate acestea, Decizia TC 195/1998, după ce a motivat că îi revine Comunității Autonome competența de a delimita cadrul geografic al unei rezervații naturale, a declarat neconstituțională Legea de Stat care făcuse acest lucru, evitând totuși să o declare nulă, cu aplicare imediată, pentru a preîntâmpina absența unei protecții a mediului înconjurător în respectiva zonă, ceea ce dăduse ocazie unei condamnări din partea Uniunii Europene (Hotărârea Curții de Justiție din 2 august 1993, în cauza C-355/90). În consecință, efectele nulității legii au fost amânate până la data când Comunitatea Autonomă adoptă prevederile necesare în vederea protejării spațiului natural din zona Marismas de Santoña.

În cazul când nu textul legii se dovedește a fi neconstituțional, ci unele dintre posibilele sale interpretări, decizia instanței constituționale poate să o declare în mod expres (începând cu Deciziile TC 5/1991 din 13 februarie și 14/1981 din 29 aprilie). Decizia TC 5/1981 a semnalat că „denumite de o parte a doctrinei ca fiind *decizii interpretative*, adică cele prin care este respinsă sesizarea de neconstituționalitate sau, pe de altă parte, cele prin care prevederea contestată este declarată neconstituțională în măsura în care ar fi interpretată în sensul pe care Tribunalul Constituțional îl consideră conform cu Constituția sau, dimpotrivă, în sensul (sau sensurile) pe care le consideră neconforme, ele constituie ... un mijloc utilizat de jurisprudența constituțională din alte țări pentru a nu produce lacune superflue în sistem, în același timp evitând ca prin menținerea prevederii contestate să se poată leza principiul fundamental al supremației Constituției. Este vorba de un mijloc licit la care poate recurge Tribunalul, deși utilizarea lui se dovedește delicată și dificilă, însă pronunțarea unei decizii de acest tip nu poate forma obiectul unei pretenții din partea recurenților. Tribunalul Constituțional este interpretul suprem al Constituției, nu un legiuitor, motiv pentru care nu i se poate solicita decât să se pronunțe cu privire la conformitatea sau neconformitatea prevederilor cu Constituția” (Decizia TC 5/1981, F J 6).

Este ceea ce a făcut Tribunalul, în deplină normalitate, încă de la Decizia TC 14/1981 din 28 aprilie, prin care a semnalat că o prevedere legală era în parte neconformă Constituției, „însă este conformă cu Constituția dacă se interpretează în sensul” indicat prin decizia însăși. Această practică se menține neabătut, după cum o dovedesc, de ex., Deciziile TC 31/2010 din 28 iunie sau 73/2010 din 18 octombrie.

Alteori, Tribunalul Constituțional consideră că o lege, al cărei text este compatibil cu Constituția, este interpretat de instanțele judecătorești, cu ocazia aplicării sale în litigii sau procese concrete, în termeni care încalcă un drept fundamental. Acest caz se pune îndeosebi în cadrul recursurilor *de amparo*. Decizia instanței constituționale dă expresie interpretării legii, cea prohibită din punct de vedere constituțional sau, dimpotrivă, cea corectă și, pe baza acestei premise, adoptă celelalte măsuri de reparare a dreptului în cazul concret.

În aceste cazuri, interpretarea legii declarată de Tribunal ca fiind conformă cu Constituția este obligatorie pentru toate puterile publice, în special pentru toate organele judiciare. Acest lucru este clar prevăzut în Legea organică a Puterii Judecătorești și a fost evidențiat prin mai multe decizii ale instanței constituționale (pentru explicații detaliate, a se vedea pct. III.3).

6. b) Parlamentul poate invalida decizia curții constituționale: precizați în ce condiții.

Nu. Singurul mod de a rectifica, fără însă a putea infirma, o decizie a Tribunalului Constituțional prin care s-a interpretat Constituția ar fi printr-o reformă constituțională.

Este ceea ce s-a petrecut în 1992, când Tribunalul spaniol a declarat că dreptul atribuit cetățenilor europeni prin Tratatul Uniunii Europene - semnat la Maastricht, de a fi aleși în conducerea colectivităților locale era contrar Constituției spaniole (art.13 din Constituția Spaniei: Declarația 1/1992 din 1 iulie). Pentru a putea ratifica Tratatul de la Maastricht, Parlamentul a fost obligat să revizuiască prevederile constituționale. Reforma din 1 august 1992, prima - și deocamdată singura modificare a textului constituțional - a fost unica modalitate de depășire a obiecțiunii ridicată de Tribunalul Constituțional.

Chestiunea diferă atunci când decizia constituțională nu declară legea, ci interpretarea și aplicarea ei de către instanțele judecătorești ca fiind contrară Constituției. În aceste cazuri este totdeauna posibilă revizuirea legilor care au dat naștere unui dezacord jurisprudențial, noua lege putând să stabilească în mod expres norma pe care organele judecătorești o deduseseră din textele legislative precedente.

Lucrurile stau altfel dacă Tribunalul Constituțional declară nulitatea pentru motive ce țin de deficiențe formale (competență sau procedură) sau dacă interpretează o lege în înțelesul său conform Constituției. Decizia constituțională nu-l împiedică pe legiuitorul competent să modifice legea, cu procedura prescrisă de Constituție. Prin urmare, în aceste cazuri este posibil ca legiuitorul să stabilească o normă diferită de cea dedusă de către Tribunalul Constituțional dintr-o lectură a legii anterioare, în lumina Constituției.

Astfel, de ex., Decizia TC 51/1982 din 19 iulie a anulat o prevedere din Decretul legislativ privind procedura în materia litigiilor de muncă, deoarece Guvernul, desființând posibilitatea de a face recurs împotriva sentințelor pronunțate de instanțele judecătorești ordinare în materie de clasificare profesională, depășise limitele delegării legislative acordate de Parlament, anume revizuirea normelor de procedură a consiliilor de conciliere în domeniul litigiilor de muncă. Totuși, Tribunalul a precizat că „nu există nicio prevedere constituțională care să impună dublul grad de jurisdicție ca fiind necesar” în materie de muncă. Din acest motiv, Parlamentul (nu însă și

Guvernul) putea desființa recursul în acest tip de litigii, ceea ce în final a și făcut (principiul de bază 24 din Legea 7/1989 din 12 aprilie, lege-cadru privind procedura în materie de muncă și care a lăsat loc art. 137.3 din textul revizuit prin Decretul regal legislativ 521/1990 din 27 aprilie).

În materie penală, jurisprudența constituțională a fost foarte strictă în ceea ce privește conducerea sub influența băuturilor alcoolice: pentru a condamna un conducător auto pentru săvârșirea acestui delict, trebuie să se dovedească nu numai faptul că a băut, ci și influența consumului de alcool asupra conduitei sale (începând cu Decizia TC 145/1985 din 28 octombrie). Doctrina constituțională nu-l împiedică pe legiuitor să modifice tipul de incriminare: după reforma Codului penal din 2010, conducătorul auto comite un delict prin simpla faptă de a fi condus după ce a consumat băuturi alcoolice în mod excesiv (art.379 din Codul penal, reformat prin Legea organică 5/2010 din 22 iunie).

O situație similară se produce atunci când instanța constituțională descoperă lacune sau aspecte conflictuale în sistem: în anumite cazuri, legiuitorul se simte forțat să intervină pentru a clarifica norma sau pentru a consolida garanțiile legale. În acest context, se cuvine a menționa numeroasele probleme identificate de jurisprudența constituțională în materie de citare a pârâților sau a terților interesați, prin publicitate (pe cale de edicte). Legislația pre-constituțională prevedea că dacă pârâtul într-un proces nu putea fi găsit la domiciliu pentru a-i fi comunicată acțiunea introdusă împotriva sa, acesta putea fi citat pe calea unui edict publicat în ziarele oficiale, dar care, în mod normal, trecea neobservat. Mai mult chiar, era suficient ca reclamantul să declare că nu cunoaște domiciliul actual al pârâtului pentru ca majoritatea instanțelor de judecată ordinare să recurgă la citare pe calea publicității, fără să efectueze verificări suplimentare. Numeroasele situații de lipsă de apărare generate de această reglementare au dat prilejul multor decizii ale instanței constituționale, prin care s-a acordat drept la apărare și s-au anulat procesele (începând cu Decizia TC 1/1983 din 13 ianuarie). Când, în fine, în anul 2000 s-a adoptat o nouă Lege de procedură civilă care a abrogat textul din 1881, noua lege a modificat în totalitate reglementarea în materia citării și a consolidat considerabil garanțiile pârâtului în sensul indicat de jurisprudența constituțională (a se vedea art.149, 155 ss din Legea 1/2000 din 7 ianuarie). La fel s-a procedat cu instanțele de contencios administrativ: Legea din 1998, în vigoare, a reglementat citarea persoanelor interesate în termeni mai acordați cu dreptul fundamental la tutelă judiciară, ca părțile să nu fie prejudiciate din lipsă de apărare, în sensul indicat de un puternic curent jurisprudențial (art. 49 din Legea 29/1998 din 13 iulie; Decizia TC 9/1981 din 31 martie).

7. Există mecanisme de cooperare instituționalizată între Curtea Constituțională și alte organe? Dacă da, care este natura acestor contacte / ce funcții și prerogative se exercită de ambele părți?

Tribunalul Constituțional întreține legături instituționale cu celelalte autorități ale Statului, atât cu instituțiile generale (Coroana, Președinția Guvernului, Camera

Deputaților și Senatul, Consiliul General al Puterii Judecătorești), cât și cu instituțiile Comunităților Autonome. Aceste relații se derulează pe canalele Președinției Tribunalului, între funcțiile căreia se înscrie și cea de reprezentare a Tribunalului (art.15 din LOTC).

Aceste relații se concretizează prin comunicări oficiale (comunicarea către înaltele organe ale Statului a deciziilor care le privesc, demersuri în legătură cu desemnarea magistraților și încheierea activității acestora, ca și a personalului Tribunalului etc.), precum și prin prezența la manifestări oficiale. Astfel, Președintele Tribunalului Constituțional beneficiază de un înalt rang de protocol: este a cincea autoritate în Stat, imediat după Rege, Președintele Guvernului, cel al Camerei Deputaților și cel al Senatului, și înaintea Președintelui Curții Supreme (Decretul Regal 2099/1983 din 4 august, referitor la aprobarea Regulamentului de organizare generală a participărilor oficiale la nivel de Stat; a se vedea Decizia TC 12/1985 din 30 ianuarie).

Totuși, aceste relații *ad extra* ale Tribunalului nu pot fi considerate mecanisme de cooperare. Singura ce ar putea fi privită în acest mod este relația dintre Tribunal și administrația care se îngrijește de publicarea Monitorului Oficial al Statului, în scopul îndeplinirii sarcinii de publicare oficială a deciziilor (art.164 din Constituție; art.86 și 99.1.b din LOTC). În acest sens, Tribunalul Constituțional cooperează strâns cu Ministerul Președinției [Guvernului], de care depinde Agenția de Stat a Monitorului Oficial, dar și direct cu Monitorul. Din 1982, Tribunalul a încheiat o serie de convenții de colaborare cu organismul care publică Monitorul Oficial al Statului, pentru a asigura difuzarea doctrinei constituționale, precedată de întocmirea culegerii de Decizii și Hotărâri de către Secretariatul General (convenția în vigoare datează din 25 noiembrie 2009). În prezent, Tribunalul Constituțional și Monitorul Oficial editează volume cuprinzând repertoriul de “Jurisprudență Constituțională” și dețin o bază de date pe Internet (care poate fi consultată pe site-ul www.boe și www.tribunalconstitucional.es).

II. SOLUȚIONAREA CONFLICTELOR JURIDICE DE NATURĂ ORGANICĂ DE CĂTRE CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

1. Care sunt trăsăturile conținutului conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice?

Dreptul spaniol distinge următoarele tipuri de conflicte: conflictele între organele constituționale ale Statului; conflictele constituționale de competență între Stat și Comunitățile Autonome, sau între mai multe Comunități Autonome; și conflictele în apărarea autonomiei locale sau a autonomiei statutare (art.161 din Constituția Spaniei, art. 2.1 și 59 din LOTC).

Toate conflictele supuse jurisdicției Tribunalului Constituțional se caracterizează printr-un element comun: sunt legate de competențele sau atribuțiile acordate de Constituție, fie direct prin prevederile sale, fie indirect, în Statutele de autonomie sau în alte legi care detaliază Legea Supremă (art.59 din LOTC).

Dintre diferitele proceduri, prezintă interes pentru Tribunal cea care poate antrena organele constituționale ale Statului. În consecință, asupra acestei proceduri vom pune accent în continuare.

Conflictele de competență între instituțiile generale ale Statului și Comunitățile Autonome (art.59 – 72 din LOTC) servesc la delimitarea competențelor unora sau altora dintre ele, după cum sunt stabilite în art.149, în concordanță cu Constituția și Statutul de autonomie al respectivei Comunități Autonome, precum și în legile organice sau ordinare, care delimitează domeniile rezervate Statului și Comunității. Acest gen de conflicte poate fi declanșat de prevederile, hotărârile și orice fel de acte adoptate, emise sau efectuate de către oricare dintre autorități, de către Stat sau una din cele 17 Comunități Autonome. Prin decizia instanței constituționale se stabilește titularul competenței contestate și se pot lua măsuri pentru restabilirea ordinii constituționale.

Conflictele în apărarea autonomiei locale permit ca Primăriile, Consiliile generale sau alte organisme locale să-și apere cadrul de autonomie în fața legilor Statului sau a propriilor Comunități Autonome (art.75² – 75⁵ din LOTC). Procedura a fost introdusă prin Legea organică 7/1999 din 21 aprilie. Recenta Lege organică 1/2010 din 1 februarie a creat și un conflict în apărarea autonomiei statutare a teritoriilor istorice ale Comunității Autonome a Țării Bascilor (dispoziția adițională 5 din LOTC).

2. Dacă instanța de contencios constituțional are competența soluționării acestor conflicte.

Toate conflictele care au fost menționate sunt de resortul Tribunalului Constituțional. Cu toate acestea, puterile publice au posibilitatea de a-și regla diferendele prin

sesizarea instanțelor judecătorești ordinare. În mod normal o vor face contestând dispozițiile sau actele emise de către o Administrație publică, oricare ar fi aceasta (Administrația generală de Stat, cea a unei Comunități Autonome, a unei Primării sau a unui alt organism local) la instanțele de contencios administrativ, arătând că actele respective încalcă fie Constituția, o lege oarecare sau oricare altă normă dintre cele care formează sistemul juridic. Litigiile care opun puterile publice în materie de proprietate sau în materii care aparțin dreptului privat sunt judecate de instanțele civile de drept comun. În fine, litigiile în materie de dreptul muncii sau asigurări sociale sunt de resortul tribunalelor specializate în jurisdicția asigurărilor sociale (art.9 din Legea organică a Puterii Judecătorești).

Conflictele care opun autoritățile puterii executive și instanțele judecătorești ordinare au o cale de soluționare specifică: conflictele de jurisdicție. Acestea sunt reglementate printr-o lege specială, Legea organică 2/1987 din 18 mai, a conflictelor jurisdicționale. Litigiile de acest tip sunt tranșate de Tribunalul pentru Conflicte de Jurisdicție, prezidat de președintele Curții Supreme și în compunerea căruia intră, la paritate, magistrați ai Curții Supreme și consilieri permanenți ai Consiliului de Stat (Decizia TC 56/1990 din 29 martie, F J 37).

Decizia TC 45/1986 din 17 aprilie a semnalat că „organele prin care se manifestă Puterea Judecătorească (aceasta fiind o putere cu configurație multiplă, care exercită funcția jurisdicțională, de a judeca și de a pune în executare ceea ce s-a judecat *în numele Regelui*) nu au acces la conflictele de atribuții, căci organele judiciare considerate ca atare nu reprezintă *organe constituționale* în ceea ce privește inițierea unui conflict de atribuții conform art. 59.3 din LOTC, iar pentru eventualele conflicte între judecători și tribunale și alte organe ale Statului sunt prevăzute alte căi procedurale”. De asemenea, decizia a explicat că nici Consiliul General al Puterii Judecătorești, configurat de Constituție drept „organul de conducere”, nu poate iniția conflicte de jurisdicție în numele tribunalelor, ci exclusiv conflicte de atribuții „în apărarea celor ce îi sunt încredințate constituțional și legal”. Consiliul judiciar „nu ar putea fi, nici chiar în scopuri procedurale, *reprezentantul* Puterii Judecătorești, căci prin aceasta s-ar contrazice principiul constituțional al *independenței judecătorilor și magistraților* (art.117.1 din Constituția Spaniei)”. (Decizia TC 45/1986, F J 5).

Tribunalul Constituțional este singurul competent să tranșeze conflictele între înaltele organe de Stat.

Aspectul ce caracterizează aceste conflicte între organe constituționale ale Statului constă în faptul că unul dintre organe consideră, despre un altul, că „ia decizii asumându-și atribuții pe care Constituția sau legile organice le conferă celui dintâi” (art.73.1 din LOTC). Când Tribunalul Constituțional este sesizat cu un asemenea conflict, prin decizia dată trebuie să determine cărui organ îi revin atribuțiile constituționale contestate. De asemenea, Tribunalul poate să declare nule actele executate prin imixtiune în competență și să statueze, după caz, asupra situațiilor juridice produse între timp (art.74.2 din LOTC).

În tot cursul existenței sale, Tribunalul Constituțional spaniol nu a soluționat decât două cazuri de conflicte între organe constituționale.

Decizia 45/1986 din 17 aprilie a rezolvat trei conflicte, invocate de Consiliul General al Puterii Judecătorești împotriva actelor prin care Camera Deputaților și Senatul au adoptat textele din care a rezultat Legea organică a Puterii Judecătorești, actualmente în vigoare (Legea organică 6/1985 din 1 iulie, revizuită).

Totodată, Decizia TC 234/2000 din 3 octombrie a tranșat conflictul angajat de Guvern împotriva Senatului, în raport cu Hotărârea din 29 noiembrie 1995 a Biroului acestei Camere, prin care fusese respinsă declarația de urgență a Guvernului referitoare la regimul proiectului de Lege organică pentru reglementarea întreruperii voluntare de sarcină. Refuzul a împiedicat dezbaterea și votul asupra proiectului de lege înainte de alegerile generale, convocate prin Decretul Regal 1/1996 din 8 ianuarie și care au avut loc în martie 1996, soldate cu schimbarea majorității politice.

3. Care sunt autoritățile publice între care pot apărea astfel de conflicte?

Guvernul, Congresul (Camera Deputaților), Senatul sau Consiliul General al Puterii Judecătorești sunt singurele organe care pot sesiza Tribunalul cu aceste conflicte și singurele organe împotriva cărora se poate introduce o contestație (art.59.3 și 73.1 din LOTC). Comunitățile Autonome sunt excluse de la acest gen de conflicte între organe: ele pot formula un recurs de neconstituționalitate prin care să conteste legile Statului, sau pot recurge la un conflict de competență când se pune problema unor prevederi de rang inferior legii. Conflictele organice sunt tranșate la nivelul Statului central, între autoritățile ce constituie ordinea de drept națională.

Guvernul, format din miniștri și condus de primul-ministru, se află la vârful puterii executive: el conduce politica internă și externă, Administrația civilă și militară, precum și apărarea Statului (art.97 și următoarele din Constituție).

Congresul (Camera Deputaților) și Senatul formează cele două Camere ale Parlamentului, care reprezintă poporul spaniol (art.66 și următoarele din Constituție). Camera Deputaților este alcătuită din 350 deputați, aleși prin vot universal, o dată la patru ani, conform criteriilor de reprezentare proporțională. Senatul este Camera de reprezentare teritorială: ea este formată din senatori aleși, ca și Congresul (Camera Deputaților) în circumscripții provinciale, precum și din senatori desemnați de diferitele Comunități Autonome.

În fine, Consiliul General al Puterii Judecătorești este organul de guvernare al acestei puteri (art.122 din Constituția Spaniei). El este format din președintele Curții Supreme, care prezidează Consiliul, și din douăzeci de membri desemnați de Rege, pentru o perioadă de cinci ani. Dintre aceștia, doisprezece trebuie să fie judecători și

magistrați, din rândul tuturor categoriilor judiciare, iar opt sunt avocați și juriști cu competență recunoscută, aleși de Parlament.

Rămâne de amintit că Regele este inviolabil (art. 56 din Constituția Spaniei): nu este posibilă inițierea unui conflict sau a oricărui fel de proces împotriva sa.

- 4. Actele juridice, faptele sau acțiunile ce pot genera astfel de conflicte: sunt ele legate doar de conflictele de competență sau implică și cazurile când o autoritate publică poate contesta constituționalitatea unui act emis de o altă autoritate publică? Dacă instanța dvs. de control constituțional a soluționat astfel de conflicte. Exemplificați.**

Un conflict se poate naște când unul dintre organele Statului „consideră, despre un altul, că ia decizii asumându-și atribuții pe care Constituția sau legile organice le conferă celui dintâi” (art.73.1 din LOTC). Jurisprudența a precizat că această procedură constituțională cu totul specială „are ca obiect principal o revendicare de competențe sesizată de către unul dintre aceste organe constituționale ca urmare a unor acte sau decizii ale unui alt organ constituțional. Procedura *vindicatio potestatis* nu poate viza decât acte care decurg dintr-o imixtiune în competențe (art.75.2 din LOTC) și urmărește, o dată epuizată faza prealabilă a cererii de revocare, să se determine organul căruia îi revin atribuțiile constituționale contestate” (Decizia TC 45/1986 din 17 aprilie, F J 1).

Conflictul de atribuții între organele constituționale ale Statului este diferit de conflictul de competențe între Stat și Comunitățile Autonome. Acesta din urmă garantează „cadru de autodeterminare al unui organism creator al unui sistem propriu“. Din contră, conflictul de atribuții garantează „existența structurii constituționale, concepută ca un sistem de relații între organe constituționale dotate cu competențe proprii ... Interesul reținut de procedura conflictuală este strict acela al respectării pluralității sau complexității structurii de puteri constituționale, ceea ce în mod tradițional s-a numit *separația puterilor* și care conferă coerență faptului că singurul viciu posibil a fi detectat aici este cel derivat dintr-o ingerință în atribuții care nu respectă această repartizare constituțională a puterilor” (Decizia TC 45/1986 din 17 aprilie, F J 4).

Cu alte cuvinte, „conflictul constituțional de atribuții nu este o procedură de contestare, căci el are ca obiect o revendicare de competență în fața unor hotărâri sau acte ale altor organe constituționale, care implică o imixtiune efectivă și reală în atribuții, în dauna intereselor organului care ar fi trebuit să le exercite” (Decizia TC 45/1986 din 17 aprilie, F J 2). În consecință, este vorba de „o cale de reparație, non-preventivă și care numai indirect, ca urmare a recunoașterii ingerinței în exercitarea de atribuții, poate avea ca efect contestarea unor asemenea acte și atribuții” (Decizia TC 45/1986 din 17 aprilie, F J 1).

Decizia TC 234/2000 din 3 octombrie a atenuat această caracterizare, atât de strictă: ea a admis că, în speță, conflictul nu poartă asupra organului care era titularul unei atribuții, ci se referă la chestiunea de a ști dacă prin acțiunea unui alt organ „s-ar frustra exercitarea” unei atribuții al cărei titular fusese necontestat până atunci. În acest caz, judecata nu a stabilit cărui organ îi revenea prerogativa de a declara o urgență în vederea dezbaterii unui proiect de lege, dat fiind că era unanim acceptat că acela este Guvernul (art.90.3 din Constituția Spaniei), ci dacă Senatul, respingând declararea regimului de urgență pentru un proiect de lege, stabilită de Guvern, ocazionase „frustrarea exercitării atribuției pe care Guvernul o considerase că îi aparține ... prin aceasta făcând-o imposibilă în acel caz”. Important, deci, este faptul că se încearcă „a prezerva cadrul atribuțiilor unuia dintre organele constituționale menționate la art.59.3 din LOTC, în raport cu decizia altui organ” (Decizia TC 234/2000 din 3 octombrie, F J 5).

5. Care sunt titularii dreptului de a sesiza instanța constituțională în vederea soluționării unui asemenea conflict?

După cum s-a indicat deja în răspunsul la întrebarea 3, un conflict între organele constituționale nu poate fi invocat decât de Guvern, de Congres (Camera Deputaților), de Senat sau de Consiliul General al Puterii Judecătorești (art. 59.3 și art. 73.1 din LOTC).

Decizia de sesizare a unui conflict trebuie luată “cu acordul Plenului” respectivului organ (art. 73.1 din LOTC).

Aceste organe acționează reprezentate și apărate de către avocații lor (art. 82.2 din LOTC). Avocatul Statului acționează în numele și în seama Guvernului. Camerele parlamentare au acționat prin serviciile juridice – avocații Parlamentului. Consiliul General al Puterii Judecătorești a acționat, în practică, reprezentat fiind de președintele său.

Decizia TC 45/1986 din 17 aprilie a precizat că pentru a putea invoca un conflict de atribuții se cere, în plus față de calitatea de organ constituțional al Statului, „ca în speță să existe o legătură specifică între organul reclamant și atribuțiile apărate, iar acestea trebuie considerate că intră în competența proprie în raport cu imixtiunea reclamată ca fiind exercitată de organul constituțional pârât. Acest tip de procedură conflictuală presupune nu doar cerința de a se considera că anumite atribuții concrete sunt exercitate în mod anti-juridic de către un alt organ constituțional, ci și că organul autor al sesizării conflictului asigură și își apără calitatea de titular al atribuției constituționale contestate” (Decizia TC 45/1986, F J 4).

6. Care este procedura de soluționare a unui astfel de conflict?

Conflictele de atribuții între organele constituționale au două faze absolut distincte: etapa premergătoare procedurii și cea contencioasă (a se vedea art.73, 74 și 75 din LOTC).

Înainte de sesizarea Tribunalului Constituțional, organul care se consideră lezată în atribuții trebuie să se adreseze organului care le-a exercitat abuziv solicitându-i să-și revoce decizia care a prilejuit o asumare necuvenită de atribuții. Pentru aceasta, are la dispoziție un termen de o lună de la data luării la cunoștință a deciziei care a dat naștere conflictului.

Dacă organul cărui îi este adresată notificarea afirmă că acționează în limitele exercițiului constituțional și legal al atribuțiilor sale, organul care consideră că atribuțiile sale au fost preluate în mod necuvenit va sesiza conflictul în fața Tribunalului Constituțional, în termen de o lună de la acea dată. Același lucru îl poate face și dacă organul notificat nu-și rectifică decizia în termen de o lună de la primirea notificării.

Faza procedurală este simplă. Odată ce s-a primit actul de sesizare, Tribunalul, în termen de zece zile, îl transmite organului reclamat și îi acordă un termen de o lună pentru a-și formula susținerile considerate pertinente. Tribunalul va adresa aceste documente și notificări tuturor celorlalte organe ce au calitatea de a invoca acest tip de conflicte, ele putând să compare în cadrul procedurii în sprijinul reclamantului sau al pârâtului în cazul în care consideră că soluționarea conflictului sesizat este de natură să le afecteze în orice mod propriile atribuții.

Susținerile odată primite, sau după expirarea termenului lor de înaintare, Tribunalul se poate pronunța fără nicio altă formalitate suplimentară. Cu toate acestea, înainte de a da decizia, el poate solicita părților orice informații, explicații sau precizări pe care le apreciază necesare în vederea pronunțării.

7. Ce soluții pronunță instanța de contencios constituțional? Exemplificați.

Decizia Tribunalului va stabili cărui organ îi revin atribuțiile constituționale contestate și va declara nule actele executate prin imixtiunea în atribuții; după caz, el va consemna și măsurile ce urmează a fi luate în privința situațiilor juridice create în baza acestor acte (art.75.1 din LOTC).

Decizia TC 45/1986 din 17 aprilie a respins conflictul invocat de Consiliul Judiciar împotriva Congresului (Camera Deputaților) și Senatului. În sens contrar, Decizia TC 234/2000 din 3 octombrie a stabilit existența conflictului invocat de Guvern împotriva Senatului, pe care l-a soluționat după cum urmează: „declară că Hotărârea din 29 noiembrie 1995 a Biroului Senatului, referitoare la neadmiterea declarației de urgență a Guvernului cu privire la Proiectul de Lege organică privind reglementarea întreruperii voluntare de sarcină constituie o ingerință în atribuțiile date în sarcina Guvernului în baza art.90.3 din Constituția Spaniei”.

Decizia TC 234/2000 nu a declarat nulitatea hotărârii Senatului deoarece proiectul de lege se perimase ca urmare a convocării alegerilor generale din 1996; or, anularea devenise superfluă.

8. Modalități de îndeplinire a deciziei instanței constituționale: conduita autorităților publice vizate după soluționarea conflictului. Exemplificați.

Sunt aplicabile regulile generale: decizia trebuie publicată în Monitorul Oficial de Stat, ea are autoritate de lucru judecat și produce depline efecte cu caracter general obligatoriu (art.164 din Constituția Spaniei).

Întâi de toate, efectul de lucru judecat este unul formal: decizia instanței constituționale nu poate forma obiect al niciunui recurs (art.93.1 din LOTC). Apoi, autoritatea de lucru judecat produce efecte în sens material: conflictul soluționat pe fond este definitiv tranșat, nicio altă autoritate, nici măcar Tribunalul Constituțional, neputând ignora sau a se depărta de la decizia pronunțată.

„Efectele depline” *erga omnes* ale deciziei constituționale implică și faptul că doctrina dezvoltată prin fundamentarea acesteia este obligatorie pentru toate puterile publice. Constituția, aplicată de către interpretul său suprem, dobândește astfel un sens neîndoielnic. Începând din acel moment, organele constituționale ale Statului își văd atribuțiile mai clar definite. Orice conflict identic sau similar susceptibil de a se produce în viitor va trebui soluționat după aceleași criterii, exceptând cazul în care însuși Tribunalul, reunit în Plen, ar proceda la modificarea doctrinei constituționale (art.13 din LOTC).

În ceea ce privește executarea deciziei, a se vedea răspunsul la întrebarea III.7.

III. EXECUTAREA DECIZIILOR CURȚII CONSTITUȚIONALE

1. Deciziile Curții Constituționale:

- a) sunt definitive;
- b) pot fi recurate, situație în care se vor arăta titularii dreptului, termenele și procedura;
- c) produc efecte *erga omnes*;
- d) produc efecte *inter partes litigantes*.

După cum s-a spus deja, deciziile Tribunalului Constituțional spaniol sunt fără drept de apel, nu sunt susceptibile de recurs. Ele sunt obligatorii atât *inter partes* (între părțile din proces), cât și *erga omnes*: deciziile „care nu se limitează la recunoașterea subiectivă a unui drept produc efecte depline în privința tuturor” (art.164 din Constituția Spaniei).

Legea organică a Tribunalului precizează că „deciziile pronunțate în cadrul procedurilor de neconstituționalitate vor avea autoritate de lucru judecat, vor fi obligatorii pentru toate puterile și vor produce efecte generale începând de la data publicării lor în Monitorul Oficial” (art.38.1 din LOTC).

După cum s-a arătat, toate deciziile Tribunalului Constituțional sunt publicate în mod oficial (art.164.1 din Constituția Spaniei). Legea sa organică precizează că acestea trebuie publicate în termen de treizeci de zile de la data pronunțării (art.86.2 din LOTC).

2. De la publicarea deciziei în Monitorul/Jurnalul Oficial, textul de lege declarat neconstituțional:

- a) se abrogă;
- b) se suspendă, până la punerea de acord a actului/textului declarat neconstituțional cu prevederile legii fundamentale;
- c) se suspendă, până când legiuitorul invalidează decizia instanței constituționale;
- d) alte situații.

Regula generală este că neconstituționalitatea unei legi îi atrage nulitatea, ceea ce trebuie declarat prin decizie: „Când prin decizie se declară neconstituționalitatea, ea va declara și nulitatea prevederilor contestate”(art.39.1 din LOTC).

Așa cum s-a menționat în răspunsul la întrebarea I.6 a), articolele de lege sau părți ale acestora care au fost declarate neconstituționale sunt nule prin efectul direct al deciziei instanței constituționale. Și după cum semnala Decizia TC 54/2000 din 27 februarie, „declararea nulității unei norme legale ... trebuie privită drept o formă adecvată de reparație sau de rezolvare a situației de neconstituționalitate constatată și declarată de acest Tribunal, al cărei efect imediat este că prevederea neconstituțională

este nulă, motiv pentru care este definitiv exclusă din sistemul de drept (Decizia TC 19/1987 din 17 februarie, F J 6) și, din acest fapt, ținută ca inaplicabilă de la data publicării declarației de nulitate în Monitorul Oficial de Stat” (Decizia TC 45/1989 din 20 februarie, F J 11).

Am arătat însă că situația este diferită în rarele ocazii în care Tribunalul declară o neconstituționalitate neînsoțită de nulitate.

3. Odată ce curtea constituțională a pronunțat o decizie de neconstituționalitate, în ce mod este aceasta obligatorie pentru instanța de fond și pentru celelalte instanțe judiciare?

În cazul chestiunilor de neconstituționalitate ridicate de către instanțele judecătorești ordinare, Tribunalul Constituțional transmite decizia „de îndată organului judiciar competent să se pronunțe cu privire la procedura în cauză. Acest organ va comunica părților decizia. Judecătorul sau instanța de judecată sunt ținuți de decizia instanței constituționale din momentul luării ei la cunoștință, iar părțile, din momentul comunicării” (art.38.3 din LOTC).

Efectele generale (*erga omnes*) ale deciziilor constituționale se produc prin publicarea lor oficială: începând de la acea dată, deciziile date în privința constituționalității legilor „vor fi obligatorii pentru toate puterile publice” (art.38.1 din LOTC). De altfel, Constituția însăși precizează că „declararea neconstituționalității unei norme juridice cu rang de lege, interpretată de jurisprudență, o va afecta, însă hotărârea sau hotărârile date nu-și vor pierde autoritatea de lucru judecat” (art.161.1.a din Constituția Spaniei). Legea organică a Tribunalului Constituțional detaliază un aspect important al acestei norme: „Deciziile declarative privind neconstituționalitatea legilor, a prevederilor sau a actelor cu putere de lege nu vor permite revizuirea procedurilor încheiate pe calea unei hotărâri având putere de lucru judecat, prin care s-a făcut aplicarea unor legi, prevederi sau acte neconstituționale, în afară de cauzele penale sau de contencios administrativ referitoare la o procedură de sancționare în care, în urma declarării nulității normei aplicate, rezultă o reducere a pedepsei ori a sancțiunii, sau o excludere, exonerare sau limitare a răspunderii” (art.40.1 din LOTC).

Organele judiciare nu sunt ținute de o atare obligație doar prin dispozitiv sau partea decizională a hotărârii instanței constituționale, ci și prin motivarea acesteia (*ratio decidendi*) în măsura în care ea interpretează normele Constituției. Este ceea ce a prevăzut în termeni categorici Legea organică a Tribunalului Constituțional din 1979, apoi însăși Legea organică a Puterii Judecătorești din 1985.

Legea din 1979 aduce două precizări: prima, că „jurisprudența instanțelor de judecată ordinare referitoare la legi, prevederi sau acte judecate de Tribunalul Constituțional trebuie privită ca fiind corectată prin prisma doctrinei ce rezultă din hotărâri și decizii prin care s-au tranșat proceduri constituționale” (art.40.2 din LOTC). A doua

precizare stabilește că „Deciziile de respingere pronunțate în cadrul unui recurs de neconstituționalitate ori al unui conflict în apărarea autonomiei locale împiedică ulterior ridicarea chestiunii pe oricare din cele două căi [recurs sau chestiune de neconstituționalitate], câtă vreme se întemeiază pe încălcarea aceleiași dispoziții constituționale” (art.38.2 din LOTC).

Legea organică a Puterii Judecătorești stabilește că, „Constituția este norma supremă a sistemului juridic și obligă la respectarea ei de către toate instanțele judecătorești și toți judecătorii, care vor interpreta și vor aplica Legile și Regulamentele potrivit prevederilor și principiilor constituționale, în conformitate cu interpretarea decurgând din deciziile pronunțate de Tribunalul Constituțional, în oricare dintre proceduri” (art.5.1. din Legea organică a Puterii Judecătorești). Drepturile și libertățile recunoscute de Constituție prezintă o importanță deosebită: de respectarea acestor drepturi și libertăți „în integralitatea lor, sunt ținute toți judecătorii și instanțele judecătorești, ele fiind garantate sub tutela efectivă a acestora”; de asemenea, „ele vor fi recunoscute în toate cazurile, după conținutul lor declarat constituțional, fără ca hotărârile judecătorești să le poată restrânge, să le aducă atingere sau să nu le aplice în substanța lor” (art.7.1.2 din Legea organică a Puterii Judecătorești).

Aceste prevederi legale nu fac decât să evidențieze principii care decurg din sistemul instituțional stabilit de Constituția spaniolă. Doctrina constituțională, creată prin intermediul deciziilor date de Tribunalul Constituțional cu prilejul examinării legilor, a soluționării conflictelor de competență sau al apărării drepturilor fundamentale, are o anvergură generală, de care sunt ținute organele judiciare. După cum se arăta în Decizia TC 302/2005 din 21 noiembrie, „în conformitate cu cele stabilite de art.87.1 din LOTC, organele judiciare sunt ținute să se conformeze cu ceea ce decide Tribunalul Constituțional și ca atare, nu vor putea ignora ceea ce el declară și decide. Uneori, respectarea de către organul judiciar a unei decizii pronunțate de acest Tribunal poate necesita o interpretare a cuprinsului, astfel încât să respecte întocmai ce s-a decis și să ia, în consecință, măsurile pertinente pentru transpunerea efectivă a dreptului fundamental recunoscut în raport cu încălcarea pricinuită. Dar această considerare și punere în aplicare de către organul judiciar nu poate să conducă totuși, așa cum reiese clar, nici la soluții contrare celor stabilite prin decizia Tribunalului, nici la pronunțarea unei hotărâri prin care să se aducă atingere caracterului efectiv al situației juridice subiective, astfel cum a fost declarată ... În plus, obligația specială pe care o implică deciziile acestui Tribunal față de toate puterile publice nu se limitează la conținutul deciziei, ci se întinde, în egală măsură, asupra fundamentelor juridice, în special asupra celor vizate după criteriile ce conduc la *ratio decidendi*” (Decizia TC 158/2004 din 21 septembrie, F J 4).

Tribunalul a reafirmat recent că „cetățenii și puterile publice se supun Constituției (art.9.1 din Constituția Spaniei), ... îi revine Tribunalului Constituțional, ca interpret suprem al Constituției (art. 1 din LOTC), să aibă ultimul cuvânt în ceea ce privește interpretarea acesteia, în cadrul diferitelor proceduri constituționale și, în mod evident, în limitele celor ce țin de resortul său”; „definirea conținutului și a întinderii

drepturilor fundamentale, pe calea diferitelor proceduri constituționale, este în cele din urmă o chestiune de resortul acestui Tribunal Constituțional, a cărui doctrină trebuie respectată de către toate organele jurisdicționale. Prevederile art.5.1. din Legea organică a Puterii Judecătorești se supun acestei logici, stabilind că toți judecătorii și toate instanțele judecătorești vor interpreta și vor aplica legile și regulamentele potrivit „prevederilor și principiilor constituționale, în conformitate cu interpretarea decurgând din deciziile pronunțate de Tribunalul Constituțional, în oricare dintre proceduri”, la fel ca și cele ale art.7.2 din Legea organică a Puterii Judecătorești, care semnaleză că drepturile fundamentale enunțate la art.53.2 din Constituția Spaniei obligă judecătorii și instanțele judecătorești la respectarea „după conținutul lor declarat constituțional, fără ca hotărârile judecătorești să le poată restrânge, să le aducă atingere sau să nu le aplice în substanța lor (Decizia TC 195/2009 din 28 septembrie, F J 4).

4. Atât în controlul *a posteriori* cât și în controlul *a priori*, legiuitorul își îndeplinește, de fiecare dată, și în termenele prevăzute, obligația constituțională de a elimina aspectele de neconstituționalitate?

Da. În cazul controlului prealabil, se poate cita cu titlu de exemplu reforma Constituției din 1992, care a permis să li se acorde străinilor dreptul de a fi aleși în cadrul alegerilor locale, urmare a Declarației 1/1992 din 4 iulie a Tribunalului Constituțional, care considerase că acest punct din Tratatul Uniunii Europene contravine textului original al art.13 din Constituția spaniolă. De asemenea, pot fi menționate și rectificările aduse de Parlament proiectelor de lege ce fuseseră contestate pe calea fostului recurs prealabil de neconstituționalitate (art.79 din LOTC, abrogat în 1985: a se vedea Decizia TC 66/1985 din 23 mai). Legea de dezincriminare parțială a avortului, urmare a Deciziei TC 53/1985 din 11 aprilie (Legea organică 9/1985 din 5 iulie, de modificare a art. 417 bis din Codul Penal din 1973, JOE 12.07), constituie un alt exemplu, rămas neegalat.

În ceea ce privește controlul asupra legilor în vigoare, exemplele sunt nenumărate. Poate fi citată aici ultima modificare a Legii referitoare la drepturile străinilor în Spania (Legea organică 2/2009 din 11 decembrie), parțial reformulată ca urmare a Deciziilor TC 236/2007 din 7 noiembrie și 259/2007 din 19 decembrie; suprimarea unor norme fundamentale în Legi de aprobare a bugetului, practică legislativă care a constituit obiectul unui blam exprimat prin Decizia TC 76/1992 din 14 mai; sau modificarea întregii legislații care reglementează impozitul pe venit al persoanelor fizice, în scopul corijării tratamentului discriminator al familiilor de sorginte matrimonială, declarat prin Decizia TC 45/1989 din 20 februarie.

În singurele cazuri, de natură excepțională, în care legiuitorul s-a arătat reticent în privința eliminării unor prevederi, Tribunalul Constituțional a fost obligat să declare nulă legislația ulterioară adoptată în dezacord cu doctrina constituțională. A procedat astfel în materia taxelor percepute în porturile spaniole, stabilite printr-o legislație

dispersată (Legile 1/1966, 18/1985 și 27/1992) care, în termenii Deciziei TC 185/1995 din 14 decembrie, nu respectau rezerva legală în materie fiscală: printr-o serie de decizii au fost declarate nule legile referitoare la măsuri fiscale din 1999, 2000 și 2006, prin care se încercase să se evite obligarea autorităților portuare la restituirea sumelor ce fuseseră percepute necuvenit înainte de modificarea din 1997, când legislația referitoare la regimul financiar al porturilor fusese pusă în acord cu doctrina constituțională (Deciziile TC 116/2009 din 18 mai; 146/2009 din 15 iunie; 161/2009 din 29 iunie și 74/2010 din 18 octombrie).

Un alt exemplu excepțional se referă la fondurile pentru formarea profesională ocupațională: Decizia TC 95/2002 din 25 aprilie (urmată de Decizia TC 190/2002 din 17 octombrie) a declarat că Statul nu se poate limita la gestionarea acestor fonduri în acord cu agenții sociali (patronii și sindicatele), ci el trebuie, în egală măsură, să permită participarea Comunităților Autonome. Convocările anuale succesive care nu au respectat competența Comunităților Autonome au fost declarate neconstituționale, fără excepție (Deciziile TC 228/2003 din 18 decembrie; 230/2003 din 18 decembrie și 158/2004 din 21 septembrie).

5. Ce se întâmplă în situația în care, în termenul prevăzut de Constituție și/sau legislație, legiuitorul nu înlătură viciul de neconstituționalitate? Exemplificați.

În principiu, legiuitorul nu trebuie să modifice legea declarată contrară Constituției: nulitatea pronunțată prin decizia constituțională ar trebui să fie suficientă pentru asanarea sistemului juridic.

Probabil că din acest motiv în dreptul spaniol nu sunt prevăzute termene în care legiuitorul să ia măsuri în vederea punerii de acord cu deciziile constituționale.

În cazurile excepționale în care Tribunalul Constituțional a considerat totuși necesară o intervenție legislativă care să întregească punerea de acord a legilor cu Constituția, el a sugerat „un termen rezonabil” (Deciziile TC 96/1996 din 30 mai și 236/2007 din 7 noiembrie), astfel cum s-a arătat în răspunsul la întrebarea I.6.a.

Reglementarea legală a interceptărilor telefonice reprezintă un caz specific. Legea de procedură penală din 1882 se limita să autorizeze Judecătorul de instrucție să ia măsurile de anchetă sau de instrumentare a delictelor, însă nu prevedea în detaliu decât interceptarea scrisorilor și a coletelor, nu și a comunicațiilor telefonice. Această lacună a legii a dat naștere la mai multe condamnări ale Spaniei de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului. În final, Tribunalul Constituțional spaniol a declarat că absența unei reglementări legale încalcă dreptul la secretul comunicărilor (Deciziile TC 49/1999 din 5 aprilie, F J 4, și 184/2003 din 23 octombrie, F J 4 și 5), fără a consemna însă nicio măsură specifică, aceasta probabil întrucât era vorba de decizii

pronunțate în cadrul unei proceduri de protecție constituțională, iar nu de control al legilor.

Poate fi util a se aminti aici că, într-un caz similar de insuficiență a legii, când Tribunalul a decis să invoce o chestiune internă de neconstituționalitate, legiuitorul a acționat de îndată. Este vorba de reglementarea arestului preventiv, măsură pe care instanța penală o putea ordona înainte de faza dezbaterilor. Încă de la Decizia TC 128/1995 din 26 iulie, Tribunalul Constituțional arătase insuficiențele legislației spaniole în lumina Convenției Europene a Drepturilor Omului. De la acel moment, prin numeroase decizii s-a acordat protecție inculpaților care fuseseră supuși arestării preventive cu încălcarea criteriilor stabilite de jurisprudența Curții de la Strasbourg și care nu fuseseră preluate în Legea de procedură penală. În final, Decizia TC 47/2000 din 17 februarie a acordat protecție și, mai mult decât atât, a ridicat formal o chestiune privitoare la preceptele legale. Înainte ca această chestiune să fi fost tranșată, legiuitorul a aprobat reforma legislației procedurale penale (Legea 13/2001 din 24 octombrie; a se vedea Decizia TC 154/2004 din 28 aprilie).

6. Prin intermediul altui act normativ, legiuitorul poate consacra din nou soluția legislativă declarată neconstituțională? Argumentați.

O lege declarată neconstituțională nu poate fi validată de către legiuitor. Neconstituționalitatea și nulitatea declarată pe calea unei decizii este definitivă și obligă toate puterile publice, inclusiv pe legiuitor (art. 164 din Constituția Spaniei; art.38.1 din LOTC). Odată ce Constituția a primit interpretare de către interpretul său suprem, numai o reformă constituțională ar mai permite adoptarea normei legale declarată ca fiind contrară. Așa cum s-a mai spus, a fost cazul Reformei Constituției din 27 august 1992, prin care să li se permită cetățenilor europeni să candideze în cadrul alegerilor locale (art.13 din Constituția Spaniei; Declarația TC 1/1992 din 1 iulie).

În dreptul spaniol, legile nu pot susține o interpretare a Constituției care să se opună interpretării date de Tribunalul Constituțional. După cum se afirma în Decizia 76/1983 din 5 august, „Nu există nici un dubiu că Parlamentul, în calitate de titular al puterii legislative a Statului (art.66.2 din Constituția Spaniei), poate în principiu să legifereze asupra oricărei materii”; dar „în orice caz, ceea ce Parlamentul nu poate face este să se plaseze la nivelul puterii constituante realizând acte proprii acesteia, afară doar de cazul când Constituția însăși îi atribuie o funcție de constituant. Distanța între puterea constituantă și puterile constituite operează nu numai cât privește edificiul Constituției; voința și raționalitatea puterii constituante obiectivate în Constituție nu rezidă doar în originea sa, ci în egală măsură fundamentează permanent ordinea juridică și statală, ceea ce reprezintă limita adusă puterii legiuitorului. Îi revine Tribunalului Constituțional, prin funcția sa de interpret suprem al Constituției (art. 1 din LOTC), să apere distincția permanentă între obiectivarea puterii constituante și acțiunea puterilor constituite, care nu vor putea depăși niciodată

limitele și competențele stabilite de aceasta” (Decizia TC 76/1983 din 5 august, F J 4). Cuprinderea puterii legislative, precum și limitele care-i sunt impuse prin Constituție „vor fi mereu doar cele care decurg din interpretarea Constituției, rezervată acestui Tribunal; de aceea, exceptând cazul intervenției unei reforme constituționale, conținutul și întinderea sa nu vor fi decât cele ce decurg din însăși evoluția doctrinei noastre” (Decizia TC 31/2010 din 28 iunie).

Concluzia acestor premise este că orice tentativă de validare a prevederilor normative declarate neconstituționale este sortită eșecului, așa cum o demonstrează cazul tarifelor portuare comentate la pct. III.4.

În ceea ce privește cea de-a doua ipoteză, adică adoptarea din nou a unei legi cu conținut identic, urmează a distinge două cazuri: dacă neconstituționalitatea s-a datorat nerespectării condițiilor formale sau de procedură, odată ce ele au fost îndeplinite, nu ar mai putea exista vreo obiecțiune; dimpotrivă, dacă neconstituționalitatea a fost cauzată de o contrarietate în sens material cu Constituția, noua lege ar fi și ea neconstituțională, pentru aceleași motive.

Deși nu a existat vreun caz de adoptare din nou a aceleiași legi, poate fi menționat un alt exemplu apropiat: aprobarea unor norme cu rang de lege de către Guvern, pe calea unui decret-lege, iar de către Parlament, prin lege. Declarația conform căreia un decret-lege este neconstituțional întrucât nu există circumstanțele care justifică aprobarea acestuia de către puterea executivă (art.86 din Constituția Spaniei) nu împiedică aprobarea aceluiași norme pe calea unei legi votate de Cortes (Parlament). Este ceea ce s-a declarat cu titlu general prin Decizia TC 111/1983 (din 2 decembrie, F J 2) și s-a evidențiat, într-un caz concret, prin Decizia TC 68/2007 din 28 martie: neconstituționalitatea Decretului-lege 5/2002 din 24 mai, despre unele măsuri urgente pentru reforma sistemului de protecție în cazurile de șomaj și ameliorarea posibilităților de ocupare [a forței de muncă] nu implică și neconstituționalitatea legii care a fost ulterior adoptată de Parlament, deși aceasta conținea norme similare, deoarece încălcarea Constituției nu rezulta din conținutul material al Decretului-lege, ci din faptul că fusese aprobat de Guvern.

7. Curtea Constituțională are posibilitatea de a însărcina alte organe cu executarea deciziilor sale și /sau de a stabili modul în care acestea urmează a fi puse în executare într-o anumită cauză?

Legea organică a Tribunalului Constituțional stabilește că acesta poate ordona „cine este dator să le execute și, după caz, să rezolve incidentele apărute în cursul executării” (art.92.1 din LOTC). Dispoziții cu caracter executor pot fi date prin însăși decizia pronunțată sau prin acte ulterioare.

Reforma din 2007 a consolidat puterile executorii ale Tribunalului Constituțional. Un nou alineat stabilește că Tribunalul poate, de asemenea, „să declare nulitatea oricărei

hotărâri care ar contraveni celor pronunțate în exercitarea competenței sale, cu ocazia punerii lor în executare, aceasta cu audierea în prealabil a Ministerului Public și a organului care le-a emis” (art.92.2 din LOTC, în redactarea dată prin Legea organică 6/2007 din 24 mai).

În mod normal asemenea incidente se produc cu prilejul executării unor decizii în apărare, niciodată însă în raport cu decizii referitoare la constituționalitatea legilor. Cu toate acestea, recent s-a înregistrat un incident de executare, în care au fost implicate autorități publice non-judiciare: era vorba de construirea unei uzine de desalinizare a apei, obiect al unui conflict de competențe între Stat și o Comunitate Autonomă (Decizia TC 107/2009 din 24 martie).